

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 456/2023-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Ivana Fiačana a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], právne zastúpených Blaňár & Partners s. r. o., advokátska kancelária, Gunduličova 4, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Pavol Blaňár, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 11CoP/326/2022-80 zo 7. novembra 2022 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5CdoR/1/2023 z 27. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. júla 2023 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 11CoP/326/2022-80 zo 7. novembra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5CdoR/1/2023 z 27. apríla 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“). Navrhujú napadnuté uznesenia krajského súdu a najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Žiadajú tiež o priznanie náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil, že sťažovateľka (matka maloletého dieťaťa) sa návrhom z 15. augusta 2022 domáhala, aby súd prvej inštancie neodkladným opatrením zakázal styk maloletého sťažovateľa s otcom.

3. Okresný súd Bratislava V uznesením č. k. 69P/82/2022-21 z 25. augusta 2022 návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol.

4. Sťažovateľka podala proti prvoinštančnému uzneseniu odvolanie a „rozšírila *petit Návrhu a to tak, aby Krajský súd v Bratislave (KSBA) neodkladným opatrením rozhodol tak, že v prípade, ak neuzná za vhodné zakázať styk Otca s Maloletým, tak styk Otca s Maloletým nechá na vôli Maloletého a pozastaví účinnosť aktuálne platných rozsudkov v časti styku Otca s Maloletým*“.

5. Odvolací súd napadnutým uznesením potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie.

6. Sťažovateľka podala proti uzneseniu odvolacieho súdu dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), ktoré odôvodnila tým, že odvolací súd nerozhodol o celom predmete konania.

7. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie zamietol podľa § 448 CSP.

II.

Argumentácia sťažovateľov

8. Sťažovatelia uvádzajú, že krajský súd sa v napadnutom uznesení vysporiadal výlučne len s prvou časťou petitu, teda zákazom styku otca s maloletým, pričom druhou časťou, ktorou sťažovateľka rozšírila pôvodný návrh v odvolacom konaní, sa odvolací súd vôbec nezaoberal a nijakým spôsobom sa k nej nevyjadril. Uvedeným nesprávnym procesným postupom podľa názoru sťažovateľov porušil ich právo na spravodlivý proces.

9. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovatelia uvádzajú, že „*výslovne nesúhlasia so zjavne nesprávnou interpretáciou významu § 40 CMP, tak ako ho vykladá NS SR*“, podľa ktorého pokiaľ ide o konanie, ktoré je možné začať aj bez návrhu, súd nie je viazaný petitom, a teda nie sú dané hranice pre jeho rozhodovaciu činnosť.

10. Podľa názoru sťažovateľov si odvolací súd nesprávne zamieňa pojmy rozhodovanie o zmene návrhu a rozhodovanie o eventuálnom petite, pričom interpretáciu použitých právnych predpisov najvyšším súdom považujú za nesprávnu, popierajúcu zmysel ústavného práva na súdnu ochranu.

11. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu považujú sťažovatelia za arbitrárne a zjavne neodôvodnené, prekračujúce „*rozumné medze výkladu právnej normy*“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením krajského súdu:

13. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu je argumentácia sťažovateľov uplatnená v ústavnej sťažnosti založená na námietke, že krajský súd nerozhodol o časti petitu, resp. o eventuálnom petite, ktorý sťažovatelia uplatnili v odvolacom konaní, čím im odňal právo konať pred súdom.

14. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

15. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť a aj domáhal využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

16. V danom prípade mali sťažovatelia k dispozícii opravný prostriedok, ktorý im zákon na ochranu ich základných práv účinne poskytuje. Proti napadnutému uzneseniu krajského súdu mohli podať dovolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že proti napadnutému uzneseniu krajského súdu podali sťažovatelia dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovali z § 420 písm. f) CSP.

17. Ústavný súd v súvislosti s predbežným prerokovaním ústavnej sťažnosti zistil, že ich dovolacie námietky sa prekrývajú s argumentáciou sťažovateľov v ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu.

18. Dovolací súd po preskúmaní uplatnenej argumentácie dovolanie zamietol s odôvodnením, že uplatnený dovolací dôvod neexistuje (nie je daný).

19. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o dovolaní sťažovateľov vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti vylučuje právomoc ústavného súdu, pretože argumentácia uplatnená v tejto časti ústavnej sťažnosti je totožná s argumentáciu uvedenou v dovolaní. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

20. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovatelia argumentujú jeho nesprávnou aplikáciou právnych predpisov v súvislosti s posudzovaním vyčerpania predmetu konania v odvolacom rozhodnutí.

21. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým zamietol dovolanie sťažovateľky, pričom zistil, že sťažovateľka v dovolaní uplatnila dovolací dôvod podľa § 431 ods. 1 CSP, ktorý vymedzila vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

22. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že dovolací súd vec meritórne posúdil a dospel k záveru, že čo sa týka dôvodu podľa § 431 ods. 1 CSP, v zmysle uplatnenej vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP dovolací dôvod neexistuje (nie je daný).

23. V súvislosti s argumentáciou sťažovateľov o nesprávnej aplikácii právnych predpisov poukazuje ústavný súd na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia, v ktorej sa okrem iného uvádza:

„V súlade s ust. § 64 CMP je zmena návrhu na začatie konania v odvolacom konaní prípustná. Civilný mimosporový poriadok upravuje zmenu návrhu na začatie konania len čiastočne v § 28, preto je potrebné vychádzať aj z § 139 a nasl. CSP. Zmena návrhu má význam v konaniach, ktoré môžu začať na návrh. Len v týchto konaniach je súd totiž viazaný návrhom účastníkov (§ 40). Súd teda o prípadnej zmene návrhu bude rozhodovať len v týchto konaniach. V konaniach, ktoré môžu začať aj ex offio, súd návrhom účastníkov viazaný nie je, preto súd ani nemusí o zmene návrhu rozhodovať. Výrok súdu sa totiž viaže na výsledky dokazovania a ich právne posúdenie, a nie je závislé od návrhu účastníka a od vymedzenia predmetu konania účastníkom. Inak povedané, návrh účastníka nedáva súdu v konaniach, ktoré môžu začať aj bez návrhu, hranice pre jeho rozhodovaciu činnosť (Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, A., Kotrecová, A. a kol., Civilný mimosporový poriadok. Komentár, Praha: C. H. Beck, 2017, s. 222 - 222). Konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sú typicky konaniami, ktoré môže súd začať aj bez návrhu, a teda nie je viazaný návrhom účastníkov a nemusí rozhodnúť o zmene návrhu, ktorý bol podaný.

V danom prípade pokiaľ odvolací súd nerozhodol o eventuálnom návrhu matky o pozastavení účinnosti rozsudkov upravujúcich styk otca s maloletým a ponechaním úpravy styku na vôli maloletého, nedopustil sa tak vady zmätočnosti, ani jej neodmietol spravodlivosť.“

24. Ústavný súd poukazuje na to, že v intenciách čl. 5 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) je prelomená dispozičná zásada v takých konaniach, ktoré možno začať aj bez návrhu. Zároveň je uvedené prejavom vyšetrovacieho princípu, keď súd musí z úradnej povinnosti vyšetrovať skutočný stav veci. Týmto vystupuje do popredia aj princíp zakotvený v čl. 1, v súlade s ktorým prejednávanie a rozhodovanie o niektorých veciach nie je len v rukách a v záujme účastníkov, ale naopak, je tu prítomný verejný záujem štátu. Vzhľadom na predmetné v konaniach podľa Civilného mimosporového poriadku, ktoré možno začať aj bez návrhu, súd nie je viazaný návrhom účastníkom uvedeným v návrhu na začatie konania. Pre aplikáciu predmetnej zásady nie je rozhodujúce, či sa konanie začalo na návrh účastníka konania, alebo sa začalo vydaním uznesenia o začatí konania podľa § 23 ods. 2 CMP. Postačuje, že konanie sa môže začať aj bez návrhu. Výroková časť rozhodnutia preto neobsahuje súčasne aj výrok týkajúci sa prípadnej zmeny petitu, ale z výroku samotného rozhodnutia je zrejmé, ako súd rozhodol (prípadne odlišne od petitu uvedeného v pôvodnom návrhu na začatie konania).

25. Právne závery, ktoré viedli najvyšší súd v konečnom dôsledku k zamietnutiu dovolania, majú podľa názoru ústavného súdu oporu v aplikovaných ustanoveniach Civilného mimosporového poriadku a Civilného sporového poriadku. Uplatnený spôsob interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení právnych predpisov považuje ústavný súd za ústavne konformný, nepopierajúci ich účel a význam, preto podľa názoru ústavného súdu nemohol neprípustným spôsobom zasiahnuť do označených práv sťažovateľov.

26. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia možno vyvodiť, že najvyšší súd zamietnutie dovolania primeraným spôsobom odôvodnil, pričom tento jeho záver nemožno považovať za arbitrárny. Ústavný súd pri preskúvaní napadnutého uznesenia nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup dovolacieho súdu, t. j. postup, ktorý by nemal oporu

v zákone. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že najvyšší súd sa ústavne akceptovateľným spôsobom zaoberal a aj vysporiadal s dovolaním sťažovateľky, pričom závery, ku ktorým dospel, podrobne, jasne a zrozumiteľne vysvetlil.

27. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a označeným základným právom sťažovateľov podľa ústavy, listiny a právom podľa dohovoru, ktorých porušenie namietajú, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení.

28. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné, a preto ústavnú sťažnosť pri predbežnom prerokovaní odmietol v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

29. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. októbra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu